

# BÜLTEN

ULUSLARARASI  
AF ÖRGÜTÜ



ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ ÜYE VE DESTEKÇİLERİ İÇİN  
2018/3



## İMZALARINIZ HAYATLARI DEĞİŞTİREBİLİR

HAKLAR İÇİN YAZ'DA BU YIL,  
KADIN AKTİVİSTLER İÇİN YAZIYORUZ.



ULUSLARARASI  
AF ÖRGÜTÜ



# BÜLTEN

## İLETİŞİME GEÇİN



amnesty.org.tr



bulten@amnesty.org.tr



+ (90) 212 361 62 17

## BİZE KATILIN



bit.ly/aforgutu



twitter.com/aforgutu



instagram.com/aforgutu

Dergi Adı: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi Bülteni  
İmtiyaz Sahibinin adı: Gonca Altınok  
Sorumlu Yazı İşleri Müdürünün Adı: Necmettin Tuğkan Gündoğdu  
Kapak Fotoğrafı: ©Amnesty International Turkey  
Tasarım/Uygulama: Altuğ Çavuşoğlu  
Yönetim Yeri, Adresi: Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi İktisadi İşletmesi  
Hacımimi Mah. Kemeraltı Cad. No:31 Adahan Kat:2 Karaköy Beyoğlu/ İSTANBUL

Basımın Yapılan Adı ve Adresi: Hilmi Celhunz, Format Matbaacılık San. ve Tic. Ltd.  
Yeşilce Mahallesi Girne Caddesi Dumanlı Sokak No:2 4.Levent - Kağıthane / İSTANBUL  
Tel: +90 212 280 98 54  
Basım Tarihi: Aralık 2018  
Yayın Türü: Yerel süreli yayın, dört ayda bir yayımlanır

## İÇİNDEKİLER

### DÜNYA GENELİNDEN İYİ HABERLER

6-7



### İHEB'İN 70. YILI #HAKLARIMIZ70YAŞINDA

12-13



### KAŞIKÇI CİNAYETİ VE SUUDİ ARABİSTAN

16-17



### OTOMOBİL ŞİRKETLERİNİN İNSAN HAKLARI İHLALLERİ

20-21



### RAPOR: "DÖNÜŞÜ OLMAYAN İHRAÇLAR?"

24-25



### İRAN: ZEYNEP SEKANVAND'IN ÖLÜM CEZASI UYGULANDI

8-9



### DANİMARKA'NIN YENİ GÖÇMEN POLİTİKASI

15



### HAKLAR İÇİN YAZ 2018 BAŞLADI!

18-19



### RIZA OLMADAN CİNSEL İLİŞKİ TECAVÜZDÜR!

22-23



### SUU KYİ'YE VERİLEN ÖDÜL GERİ ALINDI

26

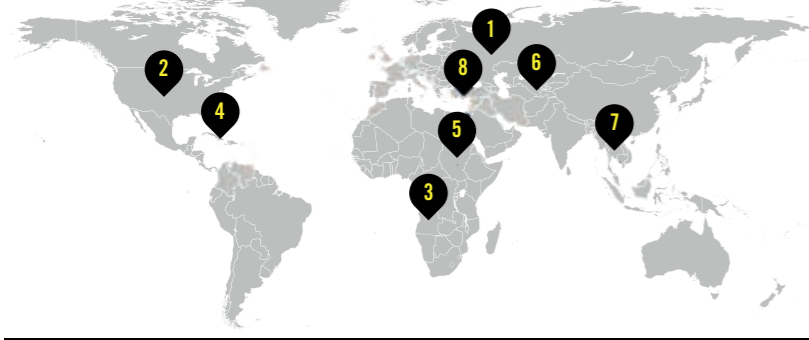








# DÜNYA GENELİNDEN İYİ HABERLER



## 1 GİZLİ BİLGİLERİ KAMUOYUYLA PAYLAŞAN ESKİ MAHKEME SEKRETERİ SERBEST BIRAKILDI

Rusya: 18 Temmuz'da mahkeme, gizli bilgileri kamuoyuyla paylaşan eski mahkeme sekreteri Aleksandr Eivazov'u "adaletin işleyişine müdahale etmek" suçlamasıyla 1 yıl 10 ay sürgün cezasına mahkum etti. Yürürlüğe giren yeni yasaya göre tutuklu yargılanan 1 gün, sürgün cezasında geçen 2 güne denk geliyor. Aleksandr Eivazov, tutuklu yargılandığı sürede cezasını tamamladığı için 21 Temmuz'da serbest bırakıldı. Avukatı ise başlangıçta verilen mahkumiyet kararının hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle Eivazov'a verilen cezaya itiraz etti.

ABD: 20 Temmuz'da Ohio Valisi, Raymond Tibbetts'a verilen ölüm cezasını daha hafif bir ceza ile değiştirdi. Tibbetts'ın ölüm cezasının 17 Ekim'de cezanın infaz edilmesi planlanıyordu, ancak Vali şartlı tahliye kurulunun cezanın hafifletilmesine karşı sunduğu 8-1 sayılı tavsiyeyi reddetti. Ohio Valisi, Raymond Tibbetts'ın yargılandığı duruşmanın ceza verme aşamasında önemli kusurlar bulunduğu için ölüm cezasını daha hafif bir ceza ile değiştirdiğini duyurdu.

## 2 VALİ, ÖLÜM CEZASINI DAHA HAFİF BİR CEZA İLE DEĞİŞTİRDİ



## 3 GENÇLER HAKKINDA VERİLEN MAHKUMİYET KARARI BOZULDU

Angola: Afonso S. Muatchipuculo (22), Antonio J. Fernando (18) ve Justino H. Valente (21) 17 Temmuz'da gözaltından serbest bırakıldı. Üç genç, adil olmayan bir yargılama sonucunda 9 Nisan'da yedi ay hapis cezasına mahkum edilmişti. 4 Nisan'da Malanje eyaletinde düzenlenen bir protestoda Başkan Yardımcısı'nın konvoyuna taş attıkları gerekçesiyle gözaltına alınmışlardı. Yüksek Mahkeme, gençlerin protestoya katıldıklarına ilişkin yeterli kanıt olmadığına hükmetti.

## 4 ÇEVRE HAKLARI AKTİVİSTİ ŞARTLI TAHLİYE EDİLDİ

Küba: Düşünce mahkumu ve çevre hakları aktivisti Dr. Ariel Ruiz Urquiola 3 Temmuz'da şartlı tahliye edildi. Ariel, iki orman görevlisine saygısızlık ettiği iddiasıyla hakaret suçundan bir yıl hapis cezasına mahkum edilmişti. Yetkililer, uzun süreli açlık greviden sonra Ariel'in şartlı tahliye edilmesine karar verdi. Bu tür şartlı tahliye, yetkililerin Ariel'i her an yeniden gözaltına alabileceği ve cezasını tamamlamak üzerine cezaevine gönderebileceği anlamına geliyor. Ariel'in durumunu takip edeceğiz.



## 5 MUHALİF ÖĞRETMEN SERBEST BIRAKILDI



Sudan: Yetkililer, aktivist öğretmen Matar Yunus Ali Hüseyin'i cezaevinden tahliye etti ve kendisine yöneltilen asılsız suçlamaları bozdu. Ali Hüseyin, Sudan hükümetinin Darfur'daki insan hakları ihlallerini eleştirdiği için 1 Nisan'da gözaltına alınmış, 24 Haziran'da "anayasal düzeni yıkmaya çalışmak" ve "devlete karşı savaş açmak" ile suçlanmıştı. Her iki suç da ölüm cezası veya müebbet hapis cezası öngörüyor. Ali Hüseyin casuslukla da suçlandı. Devlet Güvenlik Mahkemesi Devlete Karşı İşlenen Suçlar Dairesi, insan hakları örgütlerinin ve aktivistlerin protestoları sonrasında 26 Temmuz'da suçlamaları düşürdü.

## 6 BAĞIMSIZ GAZETECİ SERBEST BIRAKILDI

Tacikistan: Hükümette yolsuzluk yapıldığını öne sürdüğü için sekiz aydan uzun süre cezaevinde tutulan gazeteci ve düşünce mahkumu Khayrullo Mirsaidov 22 Ağustos'ta serbest bırakıldı.

Mirsaidov, 5 Aralık 2017'de gözaltına alınmıştı. Mahkeme, hapis cezasını para cezası ile değiştirdi ve kendisini bir yıl kamu hizmeti yapmaya mahkum etti. Khayrullo Mirsaidov hakkında verilen mahkumiyet kararının bozulması ve hükümette yolsuzluk yapıldığı iddialarına ilişkin tarafsız bir soruşturmanın yürütülmesi çağrılarımızı sürdüreceğiz.

## 7 TOPRAK HAKLARI AKTİVİSTİ KRALİYET AFFI İLE SERBEST BIRAKILDI



Kamboçya: Toprak hakları aktivisti Tep Vanny, barışçıl aktivizmi nedeniyle 700 günden uzun süre cezaevinde tutulduktan sonra kraliyet affı ile serbest bırakıldı. 23 Şubat 2017'de Phnom Penh Asliye Mahkemesi, Tep Vanny'yi "ağırlaştırıcı sebeplerle kasten şiddet uygulamak" suçundan

iki yıl altı ay hapis cezasına mahkum etmişti. Cesur isimli küresel kampanyamız çerçevesinde Tep Vanny'yi destekledik ve dünyanın dört bir yanından 200.000'den fazla kişi ile birlikte Vanny'nin serbest bırakılması çağrısında bulunduk.

## 8 HAKLARIMIZ İÇİN KOŞTUK

Bu yıl 40. düzenlenen İstanbul Maratonu'na katılan Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, İnsan Hakları Beyannamesi'nin 70. yılı vesilesiyle "haklarımız" için koştu. Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi'nin Eylül ayında başlattığı "Haklarımız 70 Yaşında" kampanyası çerçevesinde düzenlenen "Büyük Resim" sergisiyse 24 Kasım'da açıldı. "Büyük Resim", İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 70. yılını genel tema olarak işleyen ve Zeynep Özatalay küratörlüğünde 26 sanatçının eserinden oluşan sergi, Aralık sonuna kadar Depo İstanbul'da ziyaret edilebilir.





# ZEYNEP SEKANVAND

O EV İÇİ ŞİDDETE VE TECAVÜZE UĞRAMIŞ BİR ÇOCUKTU.  
YARDIM İSTEDİ. İRAN İSE ONU ÖLDÜRDÜ.

Mansoureh Mills  
Uluslararası Af Örgütü  
İran Araştırmacısı

“Çocuk gelin.” “Suçlu.” “Çocuk suçlu.” Zeynep Sekanvand, çok kısa süren hayatında buna benzer ifadelerle damgalandı. Salı günü İran’ın Batı Azerbaycan eyaletinde bulunan Urmiye cezaevinde ölüm cezası uygulanan Sekanvand’ın aslında kim olduğu pek anlaşılmadı: Çocukluğundan beri süregelen şiddet ve cinsel istismar döngüsünde mahsur kalmış hassas durumdaki bir genç kadın.

Ölüm cezası asılarak uygulanan 24 yaşındaki Sekanvand, hayatının neredeyse üçte birini gözaltında geçirdi. Şubat 2012’de eşini öldürdüğü gerekçesiyle tutuklandı ve yargılandı. Bu suçu işlediğinde 17 yaşındaydı. Eşinin erkek kardeşi tarafından tecavüze uğradığını söyleyen Sekanvand, tutuklandıktan sonra da polis tarafından işkence gördüğünü bildirmişti.

İran yetkilileri farklı zamanlarda duruma müdahale ederek genç kadına yardım edebilirdi. Sekanvand, sessiz kalmayı reddederek maruz kaldığı istismarı bildirmişti, ancak görmezden gelindi.

Söz konusu senaryo, birçok kadın ve kız çocuğu tarafından iyi biliniyor. Fakat Sekanvand’ın İran’da yaşıyor olması, hikayeyi daha da karanlık bir noktaya sürükledi.

Tüm dünyada “çocuk suçlular” hakkında verilen ölüm cezalarını en çok uygulayan ülkelerden biri olan İran’da onun gibi çok sayıda kişi daha var. Suç işlediği sırada 18 yaşın altında olan en az 88 kişi, ölüm cezasının uygulanmasını bekliyor. Bu kişilerden bazıları, on yıldan uzun süredir cezaevinde tutuluyor. Zeynep’in durumu, 16 yaşındayken zorla evlendirildiği eşini öldürdüğü gerekçesiyle 2015’te 23 yaşındayken ölüm cezası uygulanan Fatima Salbehi’yi hatırlatıyor.

Zeynep’in yaşadıkları daha yakından bakıldığında İran’daki adalet sisteminin kadınlara uyguladığı farklı türdeki engellemelerin özeti gibi duruyor.

Kuzeybatı İran’da yoksul ve kültürel anlamda muhafazakar İranlı Kürt bir ailede doğan Sekanvand, Hüseyin Sarmadi isimli erkekle evlenmek için evden kaçtığı sırada 15 yaşındaydı. Zeynep, evlenmeyi daha iyi bir hayat yaşamak için tek fırsat olarak gördüğünü söylemişti. Ancak eşi şiddet uygulayan biriydi ve ilişkileri boyunca Zeynep’i fiziksel ve sözlü olarak istismar etti.

Sekanvand, birçok kez boşanmak istedi ama eşi reddetti. İran’daki hukuki sistemin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik yerleşik ayrımcılığı çoğunlukla ev içi şiddete maruz kalsalar bile

kadınların ve kız çocuklarının boşanmasını engelliyor.

Eşinin şiddetli istismarına uğradığını birçok kez polise bildirmesine rağmen polis Sekanvand’ın yardım çağrılarını görmezden geldi ve eşine yönelik soruşturma başlatmadı.

Çaresiz kalan genç kadın ailesine geri dönmeyi denedi, fakat ailesi evden kaçtığı için onu evlatlıktan reddetmişti. Sekanvand bu esnada Hüseyin’in erkek kardeşinin ona düzenli olarak tecavüz ettiğini söyledi.

Halen çocuk olan Zeynep, şiddet eğilimli ve istismarcı iki erkeğin iktidarı altındaydı ve ona yardım edecek hiç kimse yoktu.

Şubat 2012’de eşini öldürdüğü gerekçesiyle tutuklanan ve avukata erişimi engellenen Sekanvand, soruşturma sırasında polis tarafından işkenceye uğradı ve dövüldü. Sekanvand, eşini bıçakladığını bu koşullar altında “itiraf etti.”

Yetkililer Sekanvand’ın avukata erişimini tutuklandıktan üç yıl sonra, ancak karar duruşmasında sağladı. Sekanvand, bu noktada “itirafını” geri çekti ve hakime eşinin (kendisine tecavüz ettiğini bildirdiği) erkek kardeşi tarafından öldürüldüğünü söyledi.

Sekanvand mahkemede eşinin erkek kardeşinin, cinayetin sorumluluğunu üstlendiği takdirde onu affedeceğini söylediğini ifade etti. İran hukukuna göre öldürülen bir kişinin yakınlarının katili affetme ve maddi tazminat kabul etme yetkisi var.

Ancak yetkililer soruşturmanın derinleştirmesini istemek yerine Sekanvand’ın ifadesini ciddiye

almayarak onu suçlu buldu ve asılarak öldürülmesine karar verdi.

Sekanvand’ın yaşadığı travma burada da bitmedi. Sekanvand, 2015’te Urmiye cezaevinde bir erkek mahkumla evlendikten sonra hamile kaldı. Bebeği Eylül 2015’te ölü doğdu. Doktorlar, şok nedeniyle bebeğinin iki gün önce rahminde öldüğünü söylediler. Onunla aynı koşuğa kalan en yakın arkadaşı da o sıralarda öldürülmüştü. Yetkililer, düşüğün ertesi günü Sekanvand’ı cezaevine dönmeye zorladı ve ona doğum sonrası bakım veya psikososyal destek imkanı sunmadı.

Yetkililer, Sekanvand’ın ölüm cezası bu hafta uygulanmadan önce ona gebelik testi yaptı. Test sonucunun olumsuz çıkmasını da öldürülmesi için yeşil ışık olarak değerlendirdiler.

Sekanvand’ın hayatı, kadınlara açıkça zarar veren bu hukuki sistemle açıklanabilir. Ceza sorumluluk yaşını kız çocukları için dokuz, erkek çocukları için ise 15 olarak belirleyen bu sistemde kız çocuklarının yasal evlenme yaşı ise 13. Erkek eşin kadına tecavüz etmesi ise suç sayılmıyor.

Kadınlara ve kız çocuklarına istismar edici, ayrımcı ve alçaltıcı bir uygulama olan zorunlu başörtüsünü dayatan bu sistem, zorunlu başörtüsüne karşı mücadele edenleri de cezaevine koyuyor.

Bu sistemde kadının tanıklığına erkeğin tanıklığından daha az değer veriliyor. İşte bu nedenle yetki sahipleri Sekanvand’ın hikayesine kulak vermedi. Onun yerine, Zeynep’in hikayesini sonlandırmayı seçtiler.

\*Bu yazı ilk olarak TIME dergisinde yayımlanmıştır.







## “ÜLKEMDE ÖLÜM CEZASI OLDUĞUNU BİLMİYORDUM; TA Kİ BABAM ÖLDÜRÜLENE KADAR.”

29 yaşındaki evlilik töreni ve moda tasarımcısı Sasha Yakavitskaya, Belarus'un halen ölüm cezasına başvurduğunu, babası ölüm cezasına mahkum edildiğinde ve bir yıldan kısa bir süre içinde cezası infaz edildiğinde öğrendi. Aslında Belarus, Avrupa ve Orta Asya'da ölüm cezasını infaz etmeyi sürdüren tek ülke. Sasha bizimle acı hikayesini paylaşıyor ve neden artık değişim zamanı geldiğini anlatıyor.

Babam 2016'da Belarus'ta ölüm cezasına mahkum edildi. 10 ay sonra da öldürüldü. Belarus'ta hep olduğu gibi bize [babamın ölümünden] ancak bir ay sonra haber verildi.

Ayda biz kez babamı cezaevinde ziyaret ederdim. Buluşmalarımıza 5 gardiyan eşliğinde getirilirdi. Elleri birbirine bağlı olur ve nereye gittiğini göremezdi. [Beni görmeye] geldiğinde hep gergin olurdu, çünkü beni ya da avukatını görmeye mi, yoksa silahla vurularak öldürülme mi götürüldüğünü bilmezdi.

Gardiyanlar yanımızda kalır, konuştuklarımızı dikkatle dinlerdi. Babamın ne yaptığıyla veya davasıyla ilgili hiç konuşmazdık. Sadece kişisel konulardan konuşurduk.

Babamı son gördüğüm günü hatırlıyorum. 5 Kasım 2016'ydı. 'Her şey yolunda, yeterince zamanımız var, merak etme' diyordu. Bir gardiyan alaylı bir şekilde 'Evet, biraz var. Sadece biraz' demişti. Gardiyan, babamın eninde sonunda öldürüleceğini belli ediyordu. Ben oradayken babamın moralini altüst etmek istemişti. Hiçbir yakını veya sevdiği yanında değilken ona nasıl davrandıklarını ancak hayal edebiliyorum.

Bir ay sonra tekrar gidebileceğimi düşünerek babama bir paket verdim. Onu tekrar ziyarete gitmeyi planladığım sırada mektubu aldık. Onu görmeye gittiğim gün vurulduğunu öğrendim. Hiçbir kişisel eşyasını istemedik. Annem bize babamın cezaevinde giydiği üniformayı göndermelerinden korkmuştu. Yazık oldu, çünkü özel fotoğrafları vardı. Sanırım attılar veya yakıtılar, oysa bize gönderebilirlerdi.

Duruşma çok garipti. Daha çok bir sirke benziyordu. Bir tanık duruşmaya sarhoş halde çıktı. Tanıklıkları çelişkiydi, bu yüzden hakim bile şüphelendi. "Tam olarak hatırlamıyorum" diyordu. Davanın tamamı buna benzer tanıklıklara ve kanıtlara dayandırıldı.

Babamın davasındaki temel sav 'bunu başka biri yapmış olamaz' savı ve cezai sicilinin olmasıydı. Mahkeme, başkasının yapmış olma ihtimalini umursamadı. Çok tuhaftı ama böyle oldu ve hükümetimiz bu sonuca karar verdi.

Ölüm cezası Belarus'ta uzun zamandan beri başvurulan bir uygulama. Sovyetler döneminde 250.000'e kadar insanın öldürüldüğü ve Kurapaty denilen bir yere gömüldüğü düşünülüyor. Tüm bunlar eskide kalmış gibi gelse de bugün hala yaşanıyor. İnsanlar öldürülüyor ve hiç kimseye haber verilmiyor. Ailelerin, sevdiklerinin nereye gömüldüğü hakkında hiçbir fikri yok.

Olanları kabullenmek bizim için çok zor, çünkü babamı defnetmedik, naaşını görmedik. Bu yüzden de sanki orada bir yerde, hayatta ve sağlıklı yerindeymiş gibi geliyor. Ona mezarlık yeri aldık. Mezarlığı boş olduğu halde mezarı başında onun için dua ediyoruz. Annem için daha zor, çünkü bazı insanlar ona babamın hayatta olduğunu söylemeye devam ediyor. Başkalarıysa bizi arayıp, para verirse babamın nereye gömüldüğünü gösterebileceklerini söylüyor.

Çok az sayıda kişi halen Belarus'ta ölüm cezası uygulanmasıyla ilgileniyor. Bu nedenle kamuoyunun dikkatini bu soruna çekmeyi sürdüren ve babama verilen ölüm cezasının hafifletilmesi için mücadele eden Uluslararası Af Örgütü'ne ve diğer kurumlara minnettarım.

Babam ölüm cezasına mahkum edildiğinde Belarus'taki küçük kasabamızda hiç kimse benimle bu konuyu konuşmadı. Ancak insanlar internette çok şey söyledi. Annemin ve benim babama neden destek olduğumuzu anlamıyorlardı. Bazıları bizim de vurulmamız veya tımarhaneye yatırılmamız gerektiğini söylüyordu. Dört yaşındaki kızım hakkında da konuştular. Beni en çok yaralayan bu oldu. Büyüyünce onun da bizim gibi olacağını, bu yüzden onun da vurulması gerektiğini söylediler.

İnsanlar bana sıklıkla hikayemi neden anlattığını soruyor. Ben siyasi konulardan söz etmiyorum, siyasetle ilgilenmiyorum. Ben kişisel hikayemi, ailemin nasıl etkilendiğini anlatıyorum. Ailemi derinden sarsan acılara rağmen hayatımıza devam ediyoruz. Çünkü devam etmek zorundayım, özellikle de kızım için. Çok sevdiğim, yaratıcı bir işim var. İyileşmeme, sorunlarımdan uzaklaşmama ve karşı karşıya kaldığımız tüm zorlukları unutmama yardımcı oluyor.

Belarus'ta ölüm cezasına başvurulduğunu bile bilmiyordum, ilk kez mahkemede öğrendim. Savcı ölüm cezası istediğinde şoke oldum. Yanıldığını düşündüm. Sorun bu işte. Kendin yüz yüze kalmadığın sürece ölüm cezasını düşünmüyorsun.

Belarus'ta ölüm cezasının uygulanması planlanan dört kişi olduğu biliniyor. Uluslararası Af Örgütü, Dünya Ölüm Cezası ile Mücadele Günü'ne dikkat çekmek için, ölüm cezasına sıklıkla başvuru Belarus, Gana, İran, Japonya ve Malezya'daki davaları ön plana çıkarıyor. Konu hakkında daha fazla bilgi almak için web sitemizi ziyaret edebilirsiniz:

<https://www.amnesty.org.tr/>





# HAKLARIMIZ 70 YAŞINDA!

Göksu Özahışhalı  
Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi  
Kampanya Sorumlusu

## PEKİ, BİZ NELER YAPTIK?

Bu yıl, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 10 Aralık 1948'de ilan edilmesinin üzerinden tam 70 yıl geçti. Biz de Uluslararası Af Örgütü olarak insan haklarını temellendiren beyannameyi ve bizim için ifade ettiklerini her fırsatta kutladık, onurlandırdık.

70. yılda, Beyanname'nin herkesin haklarını koruduğunu göstermeyi amaçladık. Küresel kampanyamızı videolar, görseller ve diğer dijital çalışmalarla duyurduk.

Özellikle Türkiye Şubesi olarak, yaptığımız etkinlikler çok renkli ve keyifli geçti. 40. İstanbul Maratonu'na katıldık; güneşli bir Pazar gününde, aktivistlerimizin ve üyelerimiz desteğiyle maratona katılan diğer insanları da aramıza katarak Asya'dan Avrupa yakasına haklarımız için koştuk. Uluslararası Af Örgütü Avrupa Kampanyalar Direktörü Fotis Filippou'nun da aramızda olduğu maratonda, sayıca artarak parkuru tamamladık. "Haklarımız 70 Yaşında" kampanyasının en kapsamlı etkinliği ise, 26 değerli sanatçının işlerinden oluşan "Büyük Resim" sergisi oldu. Zeynep Özatalay'ın küratörlüğünü üstlendiği sergi, farklı türdeki eserlerle bizleri insan haklarının ne demek olduğunu yeniden düşünmeye ve düşündürmeye sevk etti.

24 Kasım'da Depo İstanbul'da başlayan sergi, çok sayıda ziyaretçiye ev sahipliği yaptı, fikir alışverişlerine imkan tanıdı ve dayanışma ruhu canlandırıldı. Yine "Büyük Resim" sergisi kapsamında sanat ve insan hakları mücadelesinin ele alındığı bir panel organize ettik. "Gözün Hafızası" isimli panelde sanatçı Nazım Dikbaş, gazeteci ve yazar Mehveş Evin ve Hafıza Merkezi İletişim Koordinatörü Kerem Çiftçioglu, Uluslararası Af Örgütü Basın Koordinatörü Beril Eski'nin moderatörlüğünde, insan haklarının giderek daraldığı bir dönemde, sanatın bir çıkış yolu sunup sunamayacağını masaya yatırdı. Kampanya çerçevesinde hazırladığımız afişler 17 Aralık'tan itibaren bir hafta boyunca İstanbul metro ve tramvay duraklarında yerini aldı ve her gün toplu taşıma kullanan milyonlarca kişiye ulaştı.

İHEB'in 70. yılına, haklarımızı bu etkinliklerle tekrar gündeme getirdik, konuştuk, tartıştık ve en önemlisi, haklarımızı kutladık. Kutladık, çünkü ne kadar karamsar olursak olalım, bu hakların kazanıldığını unutmamalıyız. Hem de, çok daha karanlık sayabileceğimiz bir dönemde kazanıldıklarını hatırlamalıyız ve onlara her zamankinden daha çok sahip çıkmalıyız.

İkinci Dünya Savaşı'nın insanlık dışı olaylarından sonra kurulan Birleşmiş Milletler'e üye 50 ülkenin temsilcileri, 1948'te Eleanor Roosevelt'in (1933-1945 ABD Devlet Başkanı'nın eşi) rehberliğinde bir dizi insan hakları listesi hazırladı. Aynı yılın 10 Aralık günü ise, bu 30 maddelik beyanname, "İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi" adıyla resmi olarak kabul edildi. Böylece herkesin evrensel olarak ve eşit şekilde erişebileceği umut edilen bu metin, günümüzün insan haklarının temelini oluşturdu.

Eleanor Roosevelt, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 10. yılını kutladığı konuşmasında "Evrensel insan hakları nerede başlar?" diye sormuş ve şöyle devam etmişti:

"Çok küçük ve evimize yakın yerlerde; yani hiçbir dünya haritasında görülemeyecek kadar küçük ve yakın yerlerde. Yine de bu yerler kişinin dünyasını oluşturur; yaşadığı mahalle, okuduğu okul veya üniversite, çalıştığı fabrika, çiftlik ya da ofistir. Bunlar her erkeğin, kadının ve çocuğun adalet ve fırsat eşitliği ile ayrımcılığa uğramaksızın eşit değer talep ettiği yerlerdir. Bu hakların oralarda bir anlamı olmadıkça, herhangi bir yerdeki anlamı çok sınırlı olacaktır."

Roosevelt'in konuşması, eşit haklara herkesin ulaşabilmesinin önemini vurguluyordu ve o kadar haklıydı ki. İnsan hakları, sadece uzaklarda değil, her yerde, kendimizde, hatta evimizde!

İHEB'le birlikte ilk defa birileri çıkıp tüm insanların eşit olduğunu söyleme ve bunu yazıya döküp imzalama cesaretini gösteriyor. "Ne din, ne renk, ne ırk ne de mezhep önemli, herkes eşittir ve özgürdür!" diyor. Ve yine ilk defa, insanı merkez alan küresel bir metin ortaya çıkıyor.

Beyanname, sığınma hakkından, ifade özgürlüğüne, eğitim hakkından sosyal güvenlik hakkına kadar tam 30 tane ana, kapsayıcı medeni ve politik hak bulunduruyor. Her bireyin kendi için yapması gereken en öncelikli şeylerden biri belki de, bu beyannameyi okuyup haklarını öğrenmek.



# DAVA GÖZLEM PROGRAMI KAPSAMINDA 2019 YILINDA TAKİP ETTİĞİMİZ YENİ DAVALAR

## EZHEL DAVASI

Sahne ismiyle Ezhel olarak bilinen rap sanatçısı Sercan İpekçioğlu hakkında hazırlanan iddianamede, İpekçioğlu'nun "Uyuşturucu veya Uyarıcı Madde Kullanılmasını Özendirme Suçu" kapsamında cezalandırılması talep edildi. Davanın ilk duruşmasında, İpekçioğlu; "sanatçı olduğunu, yıllardır bu işle uğraştığını, toplumu kötü bir şeye özendirmek gibi bir niyetinin olmadığını, ürettiklerinin sanat eseri olduğunu" belirtti. Ezhel'in avukatı da aynı konudaki davada beraat kararının kesinleştiğini hatırlattı. Mahkeme ara kararında, Ezhel'in beraat ettiği dava dosyanın incelenmek üzere istenmesine karar verdi.

## HANİFİ BARIŞ DAVASI

Avukat ve akademisyen Hanifi Barış hakkında, sosyal medya paylaşımları gerekçe gösterilerek, "Basın ve Yayın Yoluyla Terör Örgütü Propagandası Yapmak" suçu kapsamında bir iddianame hazırlandı. Davanın ilk duruşmasında Barış; akademisyenlerin en olağan rutinlerinin eriştikleri bilgi, haber, makale, rapor gibi verileri çeşitli araçlarla paylaşmak olduğunu, sosyal medyanın da bunlardan biri olduğunu ifade etti. Barış'ın müdafileri de dava konusu suçun işlendiğinin kabulü için; örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterme, övme gerektiğini belirterek, davada suçun unsurlarının oluşmadığını eklediler. Mahkeme, ara kararında, Hanifi Barış'ın yurtdışı çıkış yasağıyla tahliye edilmesine karar verdi.

## ODTÜ ÖĞRENCİLERİ DAVASI

ODTÜ'de okuyan dört öğrenci hakkında hazırlanan iddianamede, "Cumhurbaşkanına Hakaret" suçu kapsamında cezalandırma talep edildi. Görülen ilk duruşmada, öğrenciler, hakaret kastı ile hareket etmediklerini ve suç olduğunu bilselerdi bu eylemi gerçekleştirmeyeceklerini ifade ettiler. Mahkeme ara kararında; yurtdışı çıkış yasağının kaldırılmasına, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'ndan karikatür ile ilgili Penguen dergisi yöneticileri hakkında herhangi bir soruşturma olup olmadığının sorulmasına karar verdi.

## ECE SEVİM ÖZTÜRK DAVASI

Gazeteci Ece Sevim Öztürk hakkında hazırlanan iddianamede Öztürk'ün, "Silahlı Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etmek" ve "Terör Örgütü Propagandası Yapmak" suçları kapsamında cezalandırılması talep edilmişti. Davanın ilk duruşmasında, Öztürk savunmasını sundu. Mahkeme bu ilk duruşmada tahliye talebini reddederek duruşmayı 11 Aralık tarihine erteledi. İkinci duruşmada ise Savcılık mütalaasının hemen arkasından Mahkeme hükmü açıkladı ve Öztürk'ün 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına ve Öztürk'ün yurt dışına çıkış yasağı konularak tahliye edilmesine karar verdi.

## AMASYA ÜNİVERSİTESİ

### ÖĞRENCİLERİ DAVASI

Amasya Üniversitesi'nde okuyan beş öğrenci hakkında hazırlanan iddianamede, sosyal medya paylaşımları

gerekçe gösterilerek "Terör Örgütü Propagandası Yapmak" suçu kapsamında cezalandırılmaları talep edildi. Davanın ilk duruşmasında öğrenciler savunmalarını sundular. Mahkeme, ara kararında dosyanın mütalaa için iddia makamına tevdiine karar vererek duruşmayı 15 Ocak 2019 gününe erteledi.

## 3. HAVALİMANI İŞÇİLERİ DAVASI

3. Havalimanı İnşaatı devam ederken, işçilerin çalışma koşulları ve sendikal haklar çerçevesinde başlattığı eylem neticesinde yüzlerce işçi gözaltına alınmış, 31 işçi tutuklanmıştı. 61 kişi hakkında hazırlanan iddianamede, sanıkların tümü için "Görevi Yaptırmamak İçin Direnme", "İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali", "Kamu Malına Zarar Verme", "Toplantı ve Yürüyüşlere Silah veya 23.Mad. Belirtilen Aletlerle Katılma" ve "Mala Zarar Verme" suçları kapsamında cezalandırma talep edildi. Davanın, Gaziosmanpaşa 14. Asliye Ceza Mahkemesi'nde görülen ilk duruşmasında işçiler savunmalarını sundular. Mahkeme ara kararında, ifadesi alınamayan tek tutuklu sanık hariç, 30 sanığın yurt dışı çıkış yasağı ve haftada bir gün imza karşılığı adli kontrol tebdirleriyle tahliye edilmesine karar verdi.

## DANİMARKA'DA YENİ GÖÇMEN POLİTİKASI SİĞİNMACILARI CEZALANDIRACAK

Danimarka Parlamentosu'na sunulan yasa taslağı, ülkeye sığınan kadın, erkek ve çocukların koşullarını son derece zorlaştıracak. Yasa, mültecileri belirsizlik içinde tutmayı hedefliyor. Danimarka bu yasayla, mültecilerin entegre edilmesinden ziyade geri gönderilmesine odaklanıyor.

Uluslararası Af Örgütü olarak, söz konusu yasa taslağını kabul edilemez buluyoruz. Taslak, "geçicilik" kartını öne sürerek, insanların çok zor koşullarda tutulmasını öngörüyor. Buna göre mültecilere aylık yapılan ve zaten zor geçindikleri 2000 Danimarka Kronu para yardımı yarıya düşürülecek, Ocak 2019 itibariyle belediyelerin mülteciler için barınma sağlama zorunluluğu da ortadan kalkacak.

Yasanın yürürlüğe girmesi halinde mülteciler fakirlik içinde ve güvensiz bir şekilde yaşamaya zorlanacak. Halihazırda mülteci statüsünü alanlar için bile yapılan sosyal yardımlar yetersiz ve zor temel ihtiyaçlarını karşılamaya yetiyor. Yetkililer, bu değişikliklerin

mültecileri çalışmaya ve kendi kendilerine yeterli olmaya teşvik edeceğini ileri sürüyor.

Üstelik, yasa taslağı istenmeyen yabancıların bir adada izole edilmesini öngörüyor. Lindholm adasındaki geri gönderme merkezi, yabancıların "kalmasına izin verilen" bir bölge olarak hazırlanıyor. Son derece sorunlu bu izolasyon planına göre, Danimarka'da ya da başka ülkelerde suça karışmış ancak ülkesine tehditler nedeniyle geri gönderilemeyen kişiler bu merkezde bir anlamda "karantina altına alınacak".

Adadaki koşullar ve kısıtlı ulaşım imkanları düşünüldüğünde, adada tutulan insanların aileleri ve arkadaşlarını görmesi oldukça zor. Bir nevi gözaltı merkezi olan merkezde kalan mültecilerin her gün yetkililere bildirim zorunluluğu da bulunuyor ve bu durum adadan ayrılmalarını iyice zorlaştırıyor.

Üstelik söz konusu ada bugün Danimarka Teknik Üniversitesi tarafından hayvanlardaki virüs ve benzer hastalıklara ilişkin deneyler için

kullanılıyor, dolayısıyla en erken 2021'de geri gönderme merkezine dönüştürülebilir. Merkezin 125 kişilik kapasitesi olacağı ve önümüzdeki dört yıl boyunca yaklaşık 100 milyon Euro gibi bir masrafa mal edileceği öngörülmüyor.

Yasa taslağındaki bir diğer sorunlu yaklaşım da, Entegrasyon Bakanlığı'nın aile birleşimi vakalarına sayı sınırı koyması. Buna göre Bakanlık, "Toplumdaki uyumun ve bağlılığın tehdit altında olduğu" durumlarda veya mültecilerin toplu olarak göçü halinde, ailesini yanına yerleştirmek isteyen mültecilere sayı sınırlaması uygulayabilecek. Bu keyfi ve sorunlu uygulama, son derece belirsiz ve önyargılı gerekçelerle, yasal olarak somut ve maddi bir açıklama olmaksızın, aile birleşimini kısıtlama yetkisini Bakanlığa veriyor.

Uluslararası Af Örgütü olarak, sığınmacıları şeytanlaştıran ve dışlayan, entegrasyonu geri plana atan bu yasa taslağının kabul edilemez olduğunu savunuyoruz. Mülteciler insandır ve hakları vardır!



# SUUDİ ARABİSTAN HÜKÜMETİ, HERHANGİ BİR SERSERİ KATİLDEN DAHA ÖLÜMCÜL\*



*Son olarak  
2 Ekim'de Türkiye'deki  
Suudi Arabistan  
Başkonsolosluğu'na  
girdiği görülen  
Cemal Kaşıkçı'nın  
zorla kaybedilmesi  
ve öldürülmesi,  
Suudi yetkililerin  
muhaletesi susturmak  
için ne kadar ileri  
gidebileceğini  
gösteriyor.*

Önde gelen Suudi Arabistanlı gazeteci ve siyasi yorumcu Cemal Kaşıkçı bu ay başında kişisel belgelerini almak için İstanbul'daki Suudi Arabistan Başkonsolosluğu'na girdiğinde, muhtemelen bunun ne kadar tehlikeli olabileceğini biliyordu.

Ülkenizin konsolosluğundan belgelerinizi almaya gitmek, hayatınızı tehlikeye altına sokmamalı. Ancak Kaşıkçı'nın geçen yıl gazetecileri, akademisyenleri ve aktivistleri hedef alan toplu gözaltılar sonrasında ülkesinden ayrılmak zorunda kaldığı göz önünde bulundurulduğunda, Kaşıkçı muhtemelen bunun bir tür tehlike arz ettiğini biliyordu. Nitekim Suudi Arabistan da nihayetinde Kaşıkçı'nın Başkonsolosluk'ta öldürüldüğünü kabul etti.

Geçen haftalarda Kaşıkçı'nın başına gelenlere dair tüyler ürpertici detayların basında yer almasıyla birlikte, Suudi hükümetinin en yakın müttefiki olarak görülen Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump, ilk önce "serseri katillerin" sorumlu olabileceği yorumunu yaptı. Suudi yetkililer tarafından yapılan açıklamaların da bu fikri tekrarladığı görülüyor. Buna göre eylem, planlı şekilde hareket eden kişiler tarafından gerçekleştirilmedi, Suudi istihbaratı aniden "serserileşip" Kaşıkçı'yı "yumruk kavgası" sırasında öldürdü.



**Kumi Naidoo**  
Uluslararası Af Örgütü  
Genel Sekreteri

Durum bu kadar trajik olmasa Suudilerin açıklamasına gülünüp geçilebilirdi. Ancak Uluslararası Af Örgütü ve diğer kuruluşlar, hükümetin ve yetkililerin insanların yaşam hakkını, eşitliği, adaleti ve fiilen diğer tüm insan haklarını benzer şekilde ihlal eden Suudi Arabistan'da sonu gelmeyen yasaları, politikaları ve bireysel vakaları belgeledi.

Dünyanın şunu anlaması gerekiyor: Suudi hükümeti için Kaşıkçı'nın öldürülmesi "serserilik" değildi, istisna değildi; aksine, politika böyle, bu bir kural.

Kaşıkçı'nın bedeni, bağımsız adli tıp uzmanları tarafından bu gibi soruşturmalar için oluşturulmuş uluslararası standartlara uygun bir biçimde otopsi yapılması için teslim edilmelidir. Sonrasında ise uygun şekilde defnedilmesi için ailesine verilmelidir. O zamana dek hakikat ortaya çıkmayacaktır.

Diğer yandan bu dava, dünyanın dört bir yanındaki Suudi Arabistanlı insan hakları savunucuları ve muhalifler arasında şok dalgaları yaratarak, yurt dışında bile güvende olma umutlarını da zayıflattı. Ancak Suudi yetkililerin gerçekleştirdiği iddia edilen eylemleri nedeniyle şoke oluyorsak, olmamalıyız.

Bu dehşet verici olaylar, uluslararası toplumun misilleme yapmasından veya baskı oluşturmamasından korkmadan muhaliflerin peşine düşen bir hükümetin uzun zamandır sergilediği davranışlarla bire bir örtüşüyor. Ortada firarı bir serseri katil yok. Korkmamız gereken şey hükümetin sergilediği serseri davranışlardır.

Muhammed bin Selman Haziran 2017'de Velihaht Prens olduğundan beri Suudi yetkililer, ülkedeki muhalif seslere yönelik baskılarını artırdı. Uluslararası Af Örgütü, geçen yıl, sıradan Suudilerin hakları için mücadele etmeye çalışan ve bağımsız ses çıkaran herkese yönelik sistematik baskıları belgeledi. Söz konusu baskılar Muhammed bin Selman'dan çok daha

önce başlamış olsa da hiç şüphesiz ki onun liderliğinde daha da artırıldı ve aşikar hale geldi.

Kadın hak savunucuları Luceyn Hasul, İman el-Nefcen ve Azize el-Yusuf, en bilinen vakalar arasında. Mayıs ayından beri hiçbir suçlama olmaksızın keyfi olarak gözaltında tutulan hak savunucularının, daha önce kadınlara uygulanan ancak Velihaht Prens kaldırdığı araç sürme yasağına karşı verilen mücadelede önde gelen isimler olması da acı bir ironi. Hasul, el-Nefcen ve el-Yusuf, terörle mücadele mahkemesinde yargılanabilir ve uzun süreli hapis cezalarına mahkum edilebilir.

Ayrıca, Suudi yetkililerin yalnızca barışçıl protesto yaptığı için herhangi bir suçlama olmaksızın gözaltında tutulan aktivistleri ve diğer kişileri ölüm cezasına mahkum etmek isteyebileceği ihtimalini de göz ardı edemeyiz. Dünyada ölüm cezasını en çok uygulayan ülkelerden biri olan Suudi Arabistan'ın, muhalif görüşlerini ifade eden vatandaşlarını son derece kusurlu yargılamalar sonucunda ölüm cezasına mahkum edebileceğini ve öldürebileceğini biliyoruz.

Artık Suudi hükümetinin ellerinde en çok acı çeken insanlar için tehlikelerin bundan daha ağır olamayacağı çok açık bir şekilde görülüyor. Buna rağmen, Suudi Arabistan'ın insan haklarına yönelik baskıları, uluslararası toplum tarafından çoğunlukla kulakları sağır eden bir sessizlikle karşılandı. Hükümetler, ülkenin insan haklarıyla ilgili sicilini yönelik eleştiride bulunmaktan kaçınarak silah ticareti de dahil olmak üzere Suudi Arabistan'la çeşitli ticaret anlaşmalarını sürdürmeyi tercih etti.

Kanada Ağustos ayında kadın hakları aktivistlerinin gözaltına alınmasına karşı sesini yükselttiğinde, Suudi Arabistan saldırgan ve cezalandırıcı nitelikte bir diplomatik karşı atak başlattı. Bu kolektif sessizlik ve somut sonuçların olmaması, Suudi Arabistan yetkililerini insan

hakları kaygılarını görmezden gelmeye ve muhaleteye yönelik baskıları sürdürmeye teşvik ediyor. Suudi Arabistan'daki insan hakları savunucuları ve sivil toplum açısından ortaya çıkan sonuçlar tam anlamıyla bir felaket.

Dünyanın Suudi Arabistan'daki insan hakları savunucularının ve diğer insanların yaşadığı zorlukların farkına varması için böyle korkunç ve kamuoyunda geniş yer bulan bir olayı beklememesi gerekirdi. Suudi Arabistan'ın Yemen'de akla hayale sığmaz boyutlardaki bir insani felakete yol açan savaş suçlarından söz etmiyorum bile.

Uluslararası toplum, Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesi ve öldürülmesinin bardağı taşıran son damla olduğunu göstermelidir. Utanmazca gerçekleştirilen bu eylem cevapsız kaldığı takdirde, dünyanın her yerindeki baskıcı liderlere, yeterli bir siyasi kılıf buldukları sürece yaptıklarından sorumlu tutulmayacaklarına dair korkunç bir mesaj iletilecektir. Atılması gereken en acil adım, BM Genel Sekreteri Antonio Guterres tarafından Kaşıkçı'nın hangi koşullarda yargısız infaz edildiğine, işkence olasılığına ve bu davada işlenen diğer suçlara ve ihlallere ilişkin BM soruşturması başlatılmasıdır.

Suudi Arabistan'ın cezasız kalmasına izin veremeyiz, özellikle de mevcut durumda gözaltında tutulan aktivistler ve sivil toplum mensupları için bu durum ortaya çıkarabileceği tehlikeli, hatta ölümcül sonuçlar düşünüldüğünde.

Kaşıkçı, Washington Post gazetesindeki son köşe yazısında şöyle yazmıştı: "Arap dünyasının en çok ihtiyacı olan şey ifade özgürlüğüdür." Uluslararası toplum onun son sözlerine kulak vermeli, gücünü ve nüfuzunu da insan hakları pahasına saldırılarını sürdüren bir hükümete geçit vermek yerine Suudi aktivistleri güçlendirmek için kullanılmalıdır.

*\*Bu yazı ilk olarak 22 Ekim 2018'de cnn.com'da yayımlanmıştır.*



# HAKLAR İÇİN YAZ

## HAKLAR İÇİN YAZIYORUZ!

### NEDİR BU "HAKLAR İÇİN YAZ"?

"Bazen bir mektup bir insanın hayatını değiştirebilir".

Bu söylem, Uluslararası Af Örgütü'nün küresel mektup yazma kampanyası olan dünyanın en kapsamlı insan hakları hareketi Haklar İçin Yaz'ın çıkış noktasıdır.

Her yıl Aralık ayında, dünyanın dört bir yanından Uluslararası Af Örgütü destekçileri bir araya gelirler ve hak ihlallerine uğrayanlar için milyonlarca mektup yazarlar. Sizin gibi, bizim gibi, sokakta gördüğümüz herhangi biri gibi. İnsanlar, dünyadaki bazı yanlışları düzeltmek adına mektup yazma geleneğini çok uzun zamandır sürdürüyorlar. Aslında iş artık mektuptan da öteye geçmiş durumda; hak dilekçeleri, e-postalar, tweet'ler, facebook paylaşımları, fotoğraflar ya da kartpostallarla hem hakları ihlal edilenlere destek oluyor hem de ihlallere sebep olanlara dursunlar diye seslerini yükseltiyor.

Bu yıl Uluslararası Af Örgütü olarak adaletsizliğe karşı sesini yükselttiği için ağır bedeller ödemek zorunda kalan milyonlarca kadın hak savunucusundan bazılarını onurlandırıyoruz. Sizin kelimeleriniz ve desteğiniz, onların hayatlarını değiştirebilir.

**SİZ DE HAKLAR İÇİN YAZIN!**

## HAKLAR İÇİN YAZ'DA BU YIL, KADIN AKTİVİSTLER İÇİN YAZIYORUZ

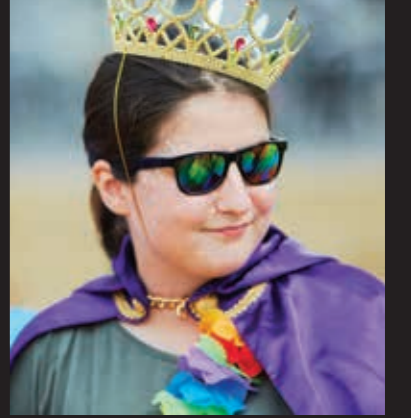
### ATENA DAEMI



İran'da ölüm cezasına karşı yürüttüğü barışçıl faaliyetleri gerekçesiyle 7 yıl hapis cezasına mahkum edildi ve Evin cezaevinde tutuluyor. Atena'ya doğrudan yazmak mümkün değil ancak Af Örgütü Uluslararası Sekreteryası'ndaki İran masasına destek mesajları iletebilirsiniz ya da İranlı yetkililere yazarak, Atena'nın serbest kalmasını talep edebilirsiniz.

[Bit.ly/AtenaOzgur](http://bit.ly/AtenaOzgur)

### VİTALİNA KOVAL



Ukraynalı bir LGBTI+ hakları aktivisti. Kendisi faaliyetleri nedeniyle aşırı sağcı grupların tehdidi altında, Ukrayna hükümeti Vitalina'yı ve diğer LGBTI+ hakları aktivistlerini korumakta yetersiz kalabiliyor. Siz de Ukrayna hükümetine seslenebilirsiniz ya da Vitalina'ya doğrudan destek mesajları gönderebilirsiniz. Vitalina, gökkuşağı temasını çok seviyor. Yanında olduğunuzu söylemek ona ve Ukrayna'daki LGBTI+ hakları mücadelesine güç katacaktır.

[bit.ly/VitalinayıKoruyun](http://bit.ly/VitalinayıKoruyun)

### AMAL FATHY



Uğradığı cinsel saldırıyı anlattığı ve Mısır yetkililerini cinsel saldırılardan hayatta kalanları ihmal ettikleri gerekçesiyle eleştirdiği bir videoyu internete paylaştığı için özgürlüğünden mahrum edilen Amal, yalnızca düşüncelerini ifade ettiği veya yetkilileri eleştirdiği için cezaevine konulan onlarca kişiden biri. Amal Fathy'ye karşı yönelik tüm suçlamalarının düşürülmesi ve düşüncelerini ifade ettiği veya gazetecilik faaliyetleri nedeniyle gözaltına alınan diğer herkesin derhal ve koşulsuz olarak serbest bırakılması talebiyle Mısır Cumhurbaşkanı Abdülfettah el-Sisi'ye yönelik dilekçemizi imzalayabilirsiniz.

[Bit.ly/AmalFathyDestek](http://bit.ly/AmalFathyDestek)

### SENGWER HALKI



Kenya'nın kuzeyindeki Rift Vadisindeki Embobut Ormanı'nda yaşayan Sengwer halkı, Kenya hükümeti tarafından hukuka aykırı biçimde topraklarını terk etmeye zorlanıyor. Geçim kaynakları ve yaşam şekilleri de tehdit altında. Direnenler şiddetle cezalandırılıyorlar. Ocak 2018'de topluluğun üyesi olan Robert Kiroch Kibor vurularak öldürüldü ve binlerce ev yakıldı. Sengwer Halkına dayanışma mektupları gönderebilirsiniz ya da Kenya devlet başkanına, Sengwer Halkının özgürce ve rahatça yaşamasını sağlaması için çağrıda bulunabilirsiniz.

[Bit.ly/SengwerHalki](http://bit.ly/SengwerHalki)

## HAKLAR İÇİN YAZ

Siz de  
bu dünyanın en büyük  
insan hakları hareketinin  
parçası olun,  
haklar için yazın!

[www.haklaricin yaz.org](http://www.haklaricin yaz.org)





Elleriyle maden çıkaran madenciler, DKC'nin Kolwezi şehrinin dışında yer alan Kapata'da Malo Gölü yakınındaki faal ve faal olmayan endüstriyel maden bölgelerindeki cevher artığı yığınlarından çıkardıkları bir avuç kobalt cevherini (solda) ve bakır cevherini (sağda) tutuyor.

## ELEKTRİKLİ OTOMOBİL ŞİRKETLERİ HALEN İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN ÖNÜNE GEÇEMİYOR

*Binlerce otomobil tutkunu bu hafta sonu başlayacak LA Auto Show fuarına katılmak için Güney Kaliforniya'ya akın edecek. Ancak otomobillerin parlıtısının arkasında endüstrinin karanlık tarafı yatıyor.*

**William Nee**  
Uluslararası Af Örgütü  
İktisadi Faaliyetler ve İnsan Hakları  
Analisti

Elektrikli araçlara geniş yer verilen bu yılki fuarda onlarca model sergileniyor. Üreticiler en son teknolojilerini gururla sergilerken aynı çabayı tedarik zincirlerinin insan hakları ihlallerinden kaçınmaları için sarf etmiyor. Endüstri, aküleri için büyük önem taşıyan kobalt mineralinin tedarik miktarını halen ölçülü bir seviyeye düşürmedi.

Kobalt, lityum-iyon bazlı akülerin en önemli bileşenidir. Tüm dünyanın kullandığı kobaltın yarısından fazlası Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden (DKC) sağlanıyor. Uluslararası Af Örgütü (UAÖ) 2016'da DKC'de kobaltın tehlikeli ve sömürücü koşullarda, zaman zaman yerin çok altında kazılan tünellerde çocuklar ve yetişkinlerin elleriyle çıkarıldığını ortaya koymuştu.

Ekolojik duyarlılığı olan müşterilerin, yeni otomobillerinin reklamlarda öne sürüldüğü kadar etik olup olmadığını bilme hakkı var.

Gelecek iki haftada elektrikli otomobillerini tanıttıkları veya sergileyecek olan altı büyük üretici Daimler,

Renault, Volkswagen, General Motors, Tesla, BMW ve Fiat-Chrysler. 2018'de bir miktar ilerleme kaydedilmiş olsa da UAÖ, bu üreticilerden hiçbiri tarafından, olası müşterilerinin kobalt tedarik zincirlerinin ihlalde bulunup bulunmadığını doğrulamasının mümkün kılınmadığını saptadı.

UAÖ daha önce Kasım 2017'de şirketlerin kobalt tedarik etme pratiklerini değerlendirmişti ve akülerini temize çıkarma söz konusu olduğunda elektrikli araç şirketlerinin diğer sektörlerin gerisinde kaldığını belirlemişti.

Bir UAÖ araştırmacısı, DKC'nin güneyinde yer alan Kolwezi'deki bir maden kasabasına yakın zamanda yaptığı ziyarette, artan tüketici talebi nedeniyle kobalt fiyatlarının yükselmesiyle birlikte kasabada elle yapılan küçük ölçekli kobalt madenciliğinin önemli ölçüde arttığını gördü.

Elle yapılan madencilikte ihlaller kaçınılmaz değil. DKC hükümeti, 2025 itibarıyla küçük ölçekli madenciliği düzenlemek için gerekli adımları atmaya ve çocuk emeğini ortadan kaldırmaya söz verdi. Ancak sektörün hızla büyümesi, şirketlerin kobalt kaynaklarını takip etmesini ve kobaltın tehlikeli koşullarda çıkarılmadığını göstermesini her zamankinden daha önemli hale getiriyor.

### ENDÜSTRİ DEVLERİ HALEN ŞEFFAFLIKTAN YOKSUN

Ekim ayında önde gelen yedi elektrikli araç şirketine mektup yazarak insan hakları denetimlerinin ne ölçüde yeterli olduğunu sorduk. Bu şirketler Daimler, Groupe Renault,

Volkswagen, General Motors, Tesla, BMW ve Fiat-Chrysler Automobiles NV. Toplamda altı şirket yanıt verirken, Tesla'dan yanıt alamadık.

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) oluşturduğu kılavuz ilkelere göre DKC'de çıkarılan kobalt madenini kullanan işletmeler, kobalt madenlerini hangi firmaların erittiğini ve artırdığını (işlediğini) belirtmelidir. Bu işletmeler, daha sonra, eritme ve arıtma işlemlerini yapan firmaların gerekli özeni gösterip göstermediğine ilişkin değerlendirmelerini açıklamalıdır. Aksi halde, işletmelerin kullandığı kobaltın ihlallere yol açıp açmadığından emin olmanın bir yolu yok.

UAÖ'nün araştırma yaptığı şirketlerden yalnızca ikisi kobalt madenini nereden tedarik ettikleriyle ilgili ayrıntılı bilgi verdi: BMW eritme ve arıtma işlemlerini yapan firmaların isimlerini verirken, Renault kobalt tedarikçilerinin kim olduğunu açıkladı.

Yanıt veren şirketlerin hepsi tedarik zincirlerindeki politikaları güçlendirdiklerini ve denetimlerin artırılmasını istediklerini söyledi, fakat hiçbir şirket, tedarikçilerinin insan haklarına gerekli özeni gösterip göstermediğine ilişkin değerlendirmesini kamuoyuna açıklamadı.

### GELİŞME KAYDEDİLDİĞİNE DAİR BİRTAKIM GÖSTERGELER VAR

Volkswagen tedarikçilerine "azami şeffaflık" çağrısında bulunan kurallarını güçlendirdiğini iddia ediyor. Daimler ise tedarik zincirlerinde şeffaflığı artırmak için çaba gösterirken yeni tedarikçi sözleşmelerini teşvik ediyor. Fakat iki

şirket de eritme ve arıtma işlemlerini yapan firmaların isimlerini halen açıklamadı.

Birkaç şirket, kobalt tedarik zincirleri konusunda iş birliği yapan endüstri girişimlerine katıldığını belirtti. Bu çabalar memnuniyet verici olsa da kendi başına yeterli değil. Şirketler, kendi tedarik zincirlerini temize çıkarmaya ilişkin bireysel sorumluluklarının bulunduğunu da kabul etmelidir.

Diğer şirketler, işyeri kazaları, üretim, çocuk emeği ve sosyal koşullarla ilgili bilgilerin toplanmasını amaçlayan pilot projeleri finanse ettiklerini söyledi. Bu girişimlerin etki yaratıp yaratmayacağını değerlendirmek için henüz çok erken.

Çocuk emeğini ortadan kaldırmaya ve tüm işçilerin güvende olduğunu ve iyi ücretler aldığı sağlama çalışan girişimlerden memnuniyet duyuyoruz. Ancak şirketler bundan daha fazlasını yapabilir ve yapmalıdır. Kendi tedarik zincirlerinin sorumluluğunu üstlenmeli ve tedarik zincirindeki herhangi bir noktada insan haklarının ihlal edildiği anlaşıldığı anda telafi edici adımlar atmalıdırlar. Otomobillerini gerçekte neyin çalıştırdığını ortaya çıkarmaya zaman ve kaynak ayırmamanın hiçbir gerekçesi olamaz.

Elektrikli otomobillere talep artarken bu yılki fuara katılan üreticilerin insan hakları ihlallerinden faydalanmadıklarını kanıtlamak onların çıkarına olacaktır. Bu, üreticilerin hem müşterilerine hem de ürünlerini imal etmek için çabalayan madencilere olan borcudur.





# RIZA OLMADAN CİNSEL İLİŞKİ TECAVÜZDÜR, NOKTA!

Cinsel şiddet, yeterince konuşulmadığı halde, oldukça yaygın bir şiddet türü ve dünya çapında sistematik bir şekilde devam ediyor. Bugün, bilinen hiçbir ülkede, en gelişmiş ülkeler arasında olsa dahi, herhangi bir cinsel kimlik ya da grup, cinsel saldırı ve şiddetin yıkıcı etkilerinden kaçamıyor.

Cinsiyeti ne olursa olsun herkes tecavüze uğrayabilir, ancak tecavüz, kadınları ve kız çocuklarını orantısız şekilde etkileyen bir suçtur.

Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın yaptığı son ankete göre, Avrupa Birliği'ndeki (AB) her 20 kadından biri, 15 yaşından sonra tecavüze uğruyor. Bu oran, yaklaşık olarak 9 milyon kadına tekabül ediyor. 15 yaşından önce cinsel saldırı ve hakaretin herhangi bir şekline maruz kalan kadınların oranı ise her 10 kadından biri olarak kayıtlara geçiyor. Bu inanılmaz sayılara rağmen, 31 Avrupa ülkesinden 23 tanesi rıza olmadan cinsel ilişkiye girilmesini tecavüz olarak yasalastırmış değil.

Uluslararası Af Örgütü'nün, Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü'nde yayımladığı brifinge göre, incelenen 31 Avrupa ülkesinden yalnızca İrlanda, Birleşik Krallık, Güney Kıbrıs, Almanya, İzlanda, Lüksemburg ve İsveç tecavüzü "rıza olmadan cinsel ilişki" olarak tanımlıyor.

Geri kalan ülkelerin (Avusturya, Bulgaristan, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Yunanistan, Macaristan, İtalya, Letonya, Litvanya, Malta, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya ve İsviçre) yasalarında ise tecavüz tanımı kaba kuvvete ve kaba kuvvet uygulamaya veya zorlama tehdidine; ya da tecavüze uğrayan kişilerin kendilerini savunamayacak durumda olmasına dayanıyor.

Cinsel şiddet ve tecavüzle ilgili yasalar, halen güncellenmediği için, birçok ülkede rıza olmadan cinsel ilişkiye girmek, "onur", "ahlak" ve "namus" gibi kavramlarla özdeşleştiriliyor. Maalesef ki, bu algılar da toplumun ve devletin özellikle kadın bedenleri üzerindeki kontrol ve hakimiyetini güçlendirmeye ve pekiştirmeye devam ediyor.

İlk düşünüldüğünde, çoğu insanın zararsız bulunduğu bu algı ve bedenler üzerindeki kontrol, büyük resme baktığımızda çok daha korkunç bir hale bürünüyor. Tecavüz sonrası adalet arayan kadınlar, bu tanımlamalar ve yargının suçu masumlaştırma eğilimi yüzünden sonuçsuz kalıyor. Sonuç olarak kadınlar, çağ dışı yasalar ve basmakalıp fikirlerin neden olduğu suçluluk arasında sıkışıp kalıyorlar.

## ADIM ADIM BU HAK KAZANILACAK

Öte yanda bir çok cesur ve kararlı kadın ve aktivist değişimi getirmek için kolları sıvamış durumda. Özellikle 2018 yılı, bu bağlamda kadınların tarih yazısına şahit oldu. Birçok ülkede, kadınlar, kamuoyunda bilinen tecavüz vakalarına karşı öfkelerini dile getirmek ve hükümetlerinden daha etkin koruma mekanizmaları talep etmek üzere bir araya geldi, ses çıkardı ve değişim yarattı.

Geçtiğimiz Nisan ayında, İspanya'da, bir kadına toplu tecavüz etmekle suçlanan beş erkeğin, kadının cinsel ilişkiye rıza göstermediğinin mahkemece tespit edilmesine rağmen tecavüz yerine cinsel istismardan suçlu bulunması üzerine protestolar yapıldı.

İrlanda'da kadınlar, bir tecavüz zanlısının avukatının, tecavüze uğradığını söyleyen 17 yaşındaki kız çocuğunun "dantelli iç çamaşırı" giydiğini belirterek savunma yapmasına karşı kız çocuğuyla dayanışmak için sosyal medyada #ThisIsNotConsent (#BuRızaDeğil) etiketiyle iç çamaşırlarının fotoğraflarını paylaştı.

Danimarka'daysa kadınlar en az dört kentte, rıza olmayan cinsel ilişkiyi tecavüz olarak kabul edecek yasal değişikliğin yapılması talebiyle protestolar gerçekleştirdi.

İspanya, Portekiz ve Danimarka'da hükümet yetkililerinin, tecavüzün yasal tanımında yapılacak değişiklikleri tartışmaya açık olduklarını kamuya açıklamışlardı. Bu ülkeler, yakında gerekli yasal değişiklikleri yapabilir.

Ayrıca, Arjantina, Polonya ve İrlanda'da kadınlar, kürtaj düzenlemelerine karşı çok kalabalık protestolar gerçekleştirdiler.

## DEVLET SİZİ KORUMAK ZORUNDA

Hükümetinizin sizi herhangi bir tecavüz durumunda korumakla yükümlü olduğunu biliyor muydunuz? Rıza olmadan cinsel ilişkinin, tecavüz olduğunu kabul eden yasalar tam olarak da bunun çizgisini çiziyor. Sadece birey olarak siz vücudunuz üzerinde hak sahibisiniz, sizin beyanınız ve tecrübeniz esastır.

## RIZA NE DEMEK?

Rızanın anlamına gelecek olursak, cinsel ilişki söz konusu olduğunda, kısaca her şeydir. Kulağa çok açık ve net gelse de, söz konusu rıza olunca ortalık karışıyor.

Tanım olarak rıza, a. (rıza)- esk. Razi olma, isteme, istek. Cinsel ilişki içinse bu,

karşıdaki insanın da aynı eylem ve aktiviteleri istediğinden emin olmak anlamına geliyor.

Bunun için elbette, sözleşme imzalanmasına gerek yok. Partnerlerin birbirleriyle iletişim kurarak, cinsel eylemlerde iki veya daha fazla tarafın karşılıklı anlaşması, istekli olması ve rıza göstermesi yeterlidir.

**Cinsel ve karşılıklı kabul, tamamen gönüllü ve tarafların özgür iradesine dayanmalıdır.**

**SESSİZ kalmak ve HAYIR dememek kesinlikle ama kesinlikle RIZA anlamı TAŞIMAZ!**

**Genel bir kural olarak, şüphemiz varsa sorun. Hala şüphemiz devam ediyorsa DURUN.**

Sormak ve iletişim kurmak kesinlikle utanç verici olarak düşünülmemeli. Çünkü diğer taraflar rıza göstermeden cinsel ilişki, tecavüzdür. Eğer karşı taraf uyuyorsa, baygın ve bilinci kapalıysa, ya da karşı koyamayacak ve cevap veremeyecek kadar sarhoşsa, herhangi ve hiçbir koşulda cinsel eylem düşünülemez.

Ama yasalarda bu durum kabul edilmiş değil.

Evet ne yazık ki, yazının başında da bahsettiğimiz gibi, yasalar rıza esaslı düzenlemeler içermiyor. 31 Avrupa ülkesinden sadece 8'inin rızaya dayalı tecavüz ve cinsel hakaret yasasının olması durumun vahimliğini gözler önüne seriyor.

Binlerce cesur ve güçlü kadın, haklarını garanti altına almak için savaştı ve savaşmaya devam ediyor. Onlar sayesinde 2018'de İsveç ve İzlanda da rıza olmaksızın cinsel ilişkiye girmeyi tecavüz olarak yasallaştırdı.

Ama daha gidilecek çok yol var. Çünkü tecavüz, duygusal, fiziksel ve psikolojik olarak birçok iz bırakan hassas bir konu. Özellikle toplumdaki kurbanı suçlama ve devletlerin yasalarındaki yetersizlikle cinsel saldırıya maruz kalan bireyler için daha da zor bir hal alıyor.

Durumun vahimliğine rağmen, tecavüzlerin çoğu Avrupa ve dünyanın birçok yanında rapor edilmiyor. İnanılmayacak miktarda korkmak, yargı sistemine olan güvensizlik ve damgalanma korkusu birçok kadını bu ağır yükte baş başa kalmaya itiyor.

## YASALAR DEĞİŞİRSE TEPKİLER DE DEĞİŞİR

Yasaları değiştirmek, bütün sorunu birden yok etmeyecek ancak insanların bu tür vakalara yaklaşımını değiştirmeye başlayacaktır. Rıza olmadan cinsel ilişkiye girmenin tecavüz olduğu tartışmaya açık olmayacaktır.

AB'de yakın zamanda yapılan bir ankete göre,

- AB'de her 4 insandan 1'i, rıza olmadan cinsel ilişkiye girmenin bazı koşullar altında maruz görülebileceğini düşünüyor. Bu durumlar, tecavüz mağdurunun sarhoş olması, madde etkisi altında olması, biriyi beraber eve gitmesi, açık kıyafetler giymesi ve açık şekilde hayır dememesi ya da karşı koymamasını kapsıyor.

- AB'de her 5 insandan 1'i kadınların çoğunlukla tecavüz ve cinsel hakaret vakalarını uydurduğunu veya abarttığını düşünüyor.

Yukarıdakiler yanlış, ayrıca çok zararlı ve cinsiyetçi basmakalıp düşüncelere dayanıyor. Suçu işleyen başka kimse sorumlu değildir, tutulamaz. Rızaya dayalı tecavüzün yasal tanımı ve tartışması yeni bir konu değildir. Bütün Avrupa'da ve dünyada, kadınlar tecavüzden kurtulma hakları için mücadele veriyor. Biz de, Uluslararası Af Örgütü olarak, devletlerin sorumluluk alması, toplumların bu vakalara karşı bakış açılarını değiştirmeleri ve rızaya dayalı cinsel ilişkinin yasalarda tanınması için kampanyalarımıza devam edeceğiz.







# KAMUDAN İHRAÇ EDİLENLER İÇİN ADALET YOK!

Ekim ayında yayımladığımız “Dönüşü Olmayan İhraçlar?” adlı raporumuz, yaklaşık 130 bin kamu sektörü çalışanının keyfi olarak ihraç edilmesinin üzerinden iki yıldan uzun bir süre geçmesine rağmen hala adalet belediklerini ortaya koyuyor. Rapora göre 130 bin kişinin geleceği hala belirsiz.

“Terör gruplarıyla irtibat veya iltisak” gerekçesiyle ihraç edilen on binlerce doktor, polis memuru, öğretmen, akademisyen ve diğer alanda kamu çalışanı hala görevlerine iade edilmeyi bekliyor. Rapor, göreve iade için kurulan “Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu”nun amacına uygun olmadığını ve kusurlu ihraç kararlarını otomatik olarak onaylayan bir mekanizmaya dönüştüğünü belirtiyor.

Komisyon’un prosedürleri ve 109 Komisyon kararı üzerinde yapılan incelemenin yanı sıra ihraç edilen 21 kişi ve aileleriyle yapılan görüşmeleri kapsayan rapor, Komisyon’un etkin bir hukuk yolu sağlamak amacıyla kurulmadığını ortaya koyuyor. Kurumsal bağımsızlığın olmaması, uzun bekleme süreci, kişilere haklarında öne sürülen iddiaları etkili bir şekilde çürütebilmelerini mümkün kılacak güvencelerin sağlanmamış olması ve ihraçları

savunan kararlardaki kanıtların yetersizliği Komisyon’un ne kadar kusurlu olduğunu gösteriyor.

## İHRAÇ SÜRECİ VE KOMİSYON

Türkiye’de 2016’da gerçekleştirilen darbe girişiminden sonra ilan edilen olağanüstü hal döneminde neredeyse 130 bin kamu sektörü çalışanı kanun hükmünde kararnamelerle keyfi olarak işinden ihraç edildi.

Gerçekleştirildikleri dönemde tamamıyla hukuka uygun olan zararsız faaliyetler, Komisyon tarafından geriye dönük bir şekilde ihraçları ve bu insanları kamu sektöründe çalışmaktan, hatta mesleklerini yapmaktan kalıcı olarak men etme kararlarını haklı göstermek için kullanıldı. Bank Asya’ya para yatırmak, belirli sendikalara üye olmak ya da ByLock mesajlaşma uygulamasını indirmek gibi faaliyetler, yasaklı “terör” gruplarıyla “bağlantılı” olmaya kanıt olarak gösterildi ve bu gibi bağlantılara veya suç niteliği taşıyan eylemlere dair başka hiçbir kanıt sunulmadı.

Türkiye hükümeti, artan siyasi baskılar sonrasında Ocak 2017’de kanun hükmünde kararnamelerle verilen ihraç kararlarını

değerlendirmesi için “Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu”nu (Komisyon) kurdu. Komisyon, ihraç edilen kişiler tarafından yapılan yaklaşık 125.000 başvuru içinden 5 Ekim 2018 itibarıyla yalnızca 36.000 başvuru hakkında karar verdi. Bu kararlarda, başlangıçtaki ihraç kararlarının yüzde 7’sinden daha azı (2.300 ihraç kararı) bozuldu.

## ‘NEYLE SUÇLANDIĞIMIZI BILMEDEN SAVUNMA YAPMAK ZORUNDA KALDIK’

Uluslararası Af Örgütü’nün incelediği kararlarda başvuru sahipleri, en iyi durumda ihraç edildikten sonra yedi aydan uzun bir süre, en kötü durumda ise 21 ay Komisyon’un karar vermesini beklemek zorunda kaldı. Başvuru sahiplerinin büyük çoğunluğu halen yanıt beklerken bu kişilerden bazıları ise iki yıldan uzun bir süredir yanıt alamamış değil.

Komisyon’a başvuruda bulunan insanlar sonu gelmeyen bir süreçle karşılaşiyor. İhraç edilen kamu sektörü çalışanlarına, “terör gruplarıyla bağlantılı” olduklarının değerlendirildiğine ilişkin genel bir gerekçenin ötesinde herhangi bir ihraç gerekçesi sunulmadı. Haklarındaki belirli iddiaları veya aleyhlerindeki kanıtları bilmeksizin ihraç kararlarına itiraz eden insanlar, sözleşmelerinin sona erdirilmesine ilişkin gerekçeler üzerine tahmin yürütmek zorunda kaldı. Bu durum da benzeri iddiaları çürütmelemleri ve etkili başvurular sunmalarını zorlaştırdı. İhraç edilen bir devlet memurunun eşi “Neden ihraç edildiğimiz bize belirtilmedi ve etkin bir savunma yapmamız için en ufak bir şans bile tanınmadı. Tam olarak neyle suçlandığımızı bilmeden savunmamızı yapmak zorunda kaldık” dedi.

Ayrıca, Komisyon’un bazı kararlarında, başvuru sahibinin yasaklı gruplarla bağlantılı olduğu sonucuna varılmasına neden olan kanıtlara ilişkin yeterli bilgi bulunmuyor. Bu durum da Komisyon’a yaptıkları başvuruları reddedilen kamu sektörü çalışanlarının idare mahkemelerine ikinci bir itirazda bulunmalarını son derece zorlaştırdı.

## ‘KOMİSYON İHRAÇ EDİLENLERİN YARASINA TUZ BASIYOR’

İşlerine iade edilecek kadar şanslı olan kamu sektörü çalışanları ise çoğunlukla haksız yere ihraç edilmeden önceki pozisyonlarından maddi yönden daha alt pozisyonlara iade

ediliyor. İşine iade edilen bir devlet memuru, “Mahkemelere gidip tazminat davası açma hakkımız da elimizden alındı. İşten çıkarıldığım süre içinde çok sıkıntı çektik, karım hala yaşadığı psikolojik travma nedeniyle tedavi görüyor” dedi.

Hükümet, uluslararası hukukun açıkça ihlal edilmesine rağmen bu yıkıcı stratejiyi uygulamakta ısrar ediyor. Türkiye’deki olağanüstü hal sona ermiş olsa da Temmuz 2018’de kabul edilen yeni yasa, “terör” örgütleri veya ulusal güvenliği tehdit eden diğer gruplarla bağlantılı olduğu kabul edilen kamu sektörü çalışanlarının doğrudan ihraç edilmelerinin üç yıl daha sürmesini mümkün kılıyor.

Raporu değerlendiren Uluslararası Af Örgütü Türkiye Strateji ve Araştırma Direktörü Andrew Gardner, “On binlerce kamu sektörü çalışanı, ihraçlar başladığından bu yana geçen iki yıldan uzun süredir etkin bir çözüm olmaksızın belirsizlik içinde yaşıyor. Komisyon, adalet için bir mekanizma sunmak yerine bu insanların yaralarına tuz basıyor” dedi ve sözlerini şöyle sonlandırdı:

“Çalışanlar ancak haklarında hizmet kusuru veya görevi suiistimali bulunduğu ya da suç işlediğine dair makul şüphelerin varlığında, olağan disiplin süreci çerçevesinde görevlerinden alınmalıdır. Yetkililer, keyfi olarak ihraç edilen tüm kamu sektörü çalışanlarını işlerine iade etmeli ve ihraçların neden olduğu kazanç kayıpları ve yıkıcı psikolojik etkiler de dahil olmak üzere bu kişilerin tüm zararlarını tazmin etmelidir.”

## TÜRKİYE’NİN HUKUKİ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Türkiye, çalışanları yargı süreci olmaksızın keyfi olarak ihraç edilmeye karşı koruyan Uluslararası Çalışma Örgütü’nün 158 No’lu Sözleşmesi’ne taraftır. Sözleşme kapsamındaki güvenceler gereğince, bir işçinin kapasitesi ve işyerindeki tavrıyla ilgili meşru gerekçeler dışındaki diğer gerekçelerle işinin sonlandırılması yasaktır ve hakkındaki iddialara karşı kendini savunma fırsatı verilmeden hizmet ilişkisi sona erdirilemez.

Buna benzer ihraçların gerçekleştirildiği prosedürler ve özellikle de adil ve etkin bir itiraz prosedürünün olmaması, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (6)1 Maddesi ile Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklar

## OLAĞANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİ İNCELEME KOMİSYONU



## YAKLAŞIK 130.000\* KAMU SEKTÖRÜ ÇALIŞANI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERLE İHRAÇ EDİLDİ.



\*2018 Ocak 2018 tarihindeki durumu göstermektedir.



# MYANMAR LİDERİ SUU KYİ'YE VERİLEN 'VICDAN ELÇİSİ' ÖDÜLÜ GERİ ALINDI



Aung San Suu Kyi'ye Vicdan Elçisi ödülünü dönemin Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Salil Shetty, U2 grubunun vokalisti ve insan hakları aktivisti Bono'yla birlikte takdim etmişti.

Uluslararası Af Örgütü olarak, 2009'da Aung San Suu Kyi'ye verilen yüksek onur ödülü, Suu Kyi'nin Myanmar'daki katliamlara kayıtsızlığı nedeniyle geri çektik.

Aung San Suu Kyi, 2009 yılında, demokrasi ve insan hakları adına yürüttüğü barışçıl ve şiddet içermeyen mücadele nedeniyle Uluslararası Af Örgütü'nün Vicdan Elçisi seçilmişti. O dönemde ev hapsinde tutulan Suu Kyi, sekiz yıl önce serbest bırakılmıştı. Ödülünü ancak 2012'de bizzat alabilen Suu Kyi, Af Örgütü'nden "Gözlerinizi veya zihninizi üzerimizden eksik etmeyin ve umutla tarihin iç içe geçtiği bir ülke olmamız için bize destek olun" talebinde bulunmuştu.

Ancak Nisan 2016'dan bu yana Myanmar'daki sivil hükümetin fiilen lideri olan Suu Kyi ve yönetimi, ülkedeki çok çeşitli insan hakları ihlallerinin işlenmesinde veya kalıcı hale getirilmesinde etkin bir rol oynadı. Uluslararası Af Örgütü, Myanmar ordusunun Arakan Eyaleti'nde gerçekleştirdiği zulümlere Aung San Suu Kyi ve hükümetinin sessiz kalmasını defalarca eleştirdi.

Arakanlılar, yıllardan beri süregelen ve apartheid noktasına varan ayrımcı bir sistemde yaşıyor. Myanmar güvenlik güçlerinin geçen yıl Arakanlılara yönelik başlattığı şiddet operasyonunda binlerce kişi

öldürüldü, kadınlara ve kız çocuklara tecavüz edildi, erkekler ve erkek çocuklar gözaltına alındı ve işkence gördü, binlerce ev ve köy ise kasten yakıldı. Zulümler sonucunda 720.000'in üzerinde Arakanlı Bangladeş'e sığındı. Birleşmiş Milletler'in hazırladığı bir rapor, Myanmar'ın üst düzey askeri yetkililerinin soykırım suçundan soruşturulması ve yargılanması çağrısında bulundu.

Ödülün geri çekildiğini Myanmar lideri Suu Kyi'ye bir mektupla ileten Uluslararası Af Örgütü Genel Sekreteri Kumi Naidoo, Kyi'nin siyasi ve manevi yetkisini Myanmar'daki insan hakları, adalet ve eşitliği savunmak için kullanmaması nedeniyle Af Örgütü'nün duyduğu hayal kırıklığını ifade etti ve şunları söyledi:

*"Uluslararası Af Örgütü'nün Vicdan Elçisi olarak her nerede olursa olsun adaletsizliğe karşı durmak için sahip olduğunuz manevi yetkiyi kullanmanızı bekledik, özellikle de Myanmar'da."*

*"Bugün, artık umudun, cesaretin ve insan haklarını ilelebet savunmanın sembolü olmamanızdan ötürü büyük bir üzüntü yaşıyoruz. Uluslararası Af Örgütü, Vicdan Elçisi Ödülü'nün sahibi olmayı sürdürmenizi gerektiremiyor, bu nedenle de üzülerek bu ödülü sizden geri alıyoruz."*

## "BİR ÇOCUK, BİR ÖĞRETMEN VE BİR KALEM DÜNYAYI DEĞİŞTİREBİLİR."

Malala Yousafzai

Pakistanlı aktivist ve dünyanın en genç Nobel Barış Ödülü sahibi

**Myanmar'da adalet  
ve insan hakları için  
mücadele etmeyi  
sürdüreceğiz;  
Aung San Suu Kyi'nin  
desteği olsa da  
olmasa da.**

**Kumi Naidoo**

**ULUSLARARASI  
AF ÖRGÜTÜ**





MADDE 1

BÜTÜN İNSANLAR ÖZGÜR,

ONUR VE HAKLAR BAKIMINDAN

EŞİT DOĞAR.

DEME HAKKIMIZ GÜVENCE ALTINDA

İNSAN HAKLARI  
EVRENSEL BEYANNAMESİ

70 YAŞINDA!

70 İNSAN  
HAKLARI  
EVRENSEL  
BEYANNAMESİ

[haklarimiz70yasinda.org](http://haklarimiz70yasinda.org)

#HAKLARIMIZ70YAŞINDA

ULUSLARARASI  
AF ÖRGÜTÜ